

ปฏิจจสมุปบาท และ อทิปปัจจยตา

วิเชฏฐ์ จินดาวณิก ๘ มิ.ย. ๒๕๕๔: ๑๓๐๐-๑๖๐๐ น.

วิชาการบริหารจัดการ และจรรยาบรรณ
วิชาชีพทันตแพทย์

3207-700 หลักสูตรบัณฑิตฯ สาขาทันตกรรมประดิษฐ์

ทุกข์ ไม่ทุกข์

- เราเคยทุกข์หรือไม่ ทุกข์เพราะเหตุใด
- รู้สึกอย่างไรเมื่อเป็นทุกข์
- วงจรของความทุกข์เป็นเช่นใด
- เราจะหลุดจากวงจรนี้ได้อย่างไร
- ตรังไหนดของวงจรที่อาจเป็นทางออกของเรา
- ที่นี่มีคำตอบ คุณ

— <http://www.fungdham.com/download/book/payutto/buddhadham.pdf>

— ลองหารายละเอียดที่เรื่อง ปฏิจจสมุปบาทและ อิทัปปัจจยตา

Objectives: *Must know context*

- What is ปฏิจ্ঞสมุปบาท?
- What is อิทัปปัจจยตา?
- What is the difference between ปฏิจ্ঞสมุปบาท and อิทัปปัจจยตา?
- How could we make use of these topics to living? เราจะใช้ประโยชน์จากความรู้นี้ต่อการใช้ชีวิตอย่างไร

บริบทและกิจกรรม Preface & Activity หน้า ๑

- เรียนรู้จากพระไตรปิฎก
- เรียนรู้อย่างลึกจาก คำสอนของท่านพุทธทาส
- จากคำพูดหรือการปาฐกถาธรรมในอดีตที่บันทึกไว้ในแถบเสียงอิเล็กทรอนิกส์
- การแสดงธรรม อันเป็นหัวใจของศาสนาพุทธนี้เอง ได้ถูกจัดแสดงไว้ อย่างประณีต ณ สยามมิวเซียม (Siam Museum) ณ สถานที่ที่เก็บงำอดีตกาลของพวกเรา เผ่าพันธุ์แห่งสุวรรณภูมิ ดินแดนอันอุดม
- และเรา รุ่นเราคือ ผู้สืบสานจากรุ่นก่อนที่จะดำรงไว้ซึ่งความอุดม

บริบทและกิจกรรม Preface & Activity หน้า ๒

- ความอุดมที่ยั่งยืนและอยู่อย่างที่จะสืบต่อทั้งภูมิปัญญา และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่แฝงด้วยความลึกล้ำในปรัชญาการใช้ชีวิต
- อย่างไรก็ดี ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมมีทุกข์ และทุกข์นั้นได้ถูกวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ในที่สุดความลับแห่งทุกข์และวงจรของมันได้ถูกเปิดเผย โดยบุรุษผู้หนึ่ง ผู้ให้คำสอนแก่มวลมนุษย์ ผู้มีปัญญาทั้งหลายได้นับถือว่าเป็นศาสดา ท่านคือ
- การเยี่ยมชม ศึกษา และเรียนรู้จากห้องๆ หนึ่งใน สยามมิวเซียม อาจเปิดโลกทัศน์ ของท่านในแง่มุมที่ไม่เคยคิดมาก่อน

อินทรียสังวรมีความหมายอย่างไร

.....อุกตังสมอินทรียสังวร

คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

เมื่อมีอะไรมากระทบตังสมอินทรีย รู้ทันผัสสะ

ดับไปตามกฎไตรลักษณ์ อย่าให้เสียท่ากิเลส

เห็นสักแต่ว่าเห็น ได้ยินสักแต่ว่าได้ยิน นั่นแหละดี.....

"ดีแล้วลูก คนอย่างนี้แหละ ชีวิตมีแต่ความงอกงามไพบูลย์
คนเราเกิดมาควรมีการพัฒนาศักยภาพ ๔ อย่าง คือ IQ, EQ,
MQ, และ SQ

IQ (Intelligence Quotient) คือ ความฉลาดทางความ
จำและความคิดจากสุตมยปัญญา และจินตมยปัญญานั้น หรือเชาว์
ปัญญานั้นแหละ

EQ (Emotional Quotient) คือ ความฉลาดทางอารมณ์
คือ ความสุขใจสบายใจไม่กังวลไม่เครียด เป็นต้น

MQ (Moral Quotient) คือ ความทรงไว้ซึ่งศีลธรรม
จริยธรรม อย่างเช่นความกตัญญู ที่ลูกทำอยู่นี้แหละ สุดท้ายคือ

จริยธรรม อย่างเช่นความกตัญญูฯ ที่ถูกทำอยู่นี้แหละ สุดท้ายคือ

SQ (Spiritual Quotient) คือ ความอิสระของจิต

วิญญาณ จิตไม่เป็นทาสของวัตถุและโลกธรรม คือการมีดวงตาเห็นธรรม มองเห็นทุกอย่างตามความเป็นจริง "ไม่หลงในสมมติ" ฉันทังคุณพ่ออธิบาย แล้วตรวจสอบกับตัวเองทันที ว่ามีสิ่งใดบ้าง ที่ต้องพัฒนาเพื่อความเป็นคนที่สมบูรณ์

"ช่วงนี้พ่อเตรียมงานอบรมจริยธรรมให้กับบุคลากรทางภาคเหนือ ๕ รุ่น ปีก่อนจัดไป ๓ รุ่น เขาคงเชื่อถือเรา ให้จัดอีกรุ่นละ ๓ วัน สอนให้เขาดูตัวเองให้ออก มีความสำนึกในหน้าที่ และ

IQ, EQ, MQ และ SQ มีความหมายอย่างไรต่อชีวิตเราและชีวิตรอบตัวเรา

ตอน 3: ชีวิตเป็นไปอย่างไร ?

ปฏิเสธสมุปบาท

การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกัน ๆ จึงเกิดมี

หน้า ๑๕ “พุทธธรรม”

บทที่ 4

ตัวกฎหรือตัวสภาวะ

1. ฐานะและความสำคัญ

ปฏิเสธสมุปบาท เป็นหลักธรรมอีกหมวดหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในรูปของกฎธรรมชาติ หรือ หลักความจริงที่มีอยู่โดยธรรมดา ไม่เกี่ยวกับการอุปติของพระศาสดาทั้งหลาย

พุทธพจน์แสดงปฏิเสธสมุปบาทในรูปของกฎธรรมชาติว่าดังนี้

“ตถาคคทั้งหลาย จะอุปติหรือไม่ก็ตาม ธาตุ (หลัก) นั้น ก็ยังคงมีอยู่ เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม คือ หลักอิตทัปปัจจยา¹

ตถาคคตรัสรู้ เข้าถึงหลักนั้นแล้ว จึงบอก แสวง วางเป็นแบบ ทั้งเป็นหลัก เปิดเผย แจกแจง ทำให้เข้าใจง่าย และจึงตรัสว่า “จงคูสิ”

“เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขาร ฯลฯ”

“ภิกษุทั้งหลาย ตถตา (ภาวะที่เป็นอย่างนั้น) อวิคตตา (ภาวะที่ไม่คลาดเคลื่อนไปไ้) อนัญญุตตา (ภาวะที่ไม่เป็นอย่างอื่น) คือหลักอิตทัปปัจจยา กังกล่าวมานี้แล เรียกว่า ปฏิเสธสมุปบาท”²

“ภิกษุทั้งหลาย ทถตา (ภาวะที่เป็นอย่างนั้น) อวิตถตา (ภาวะที่ไม่กลาเคลื่อนไปไค้) อนัญญตถตา (ภาวะที่ไม่เป็นอย่างอื่น) คือหลักอิห้ปปัจจยตา กังกส่วมานี้แฉ เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท”²

ความสำคัญของปฏิจจสมุปบาท จะเห็นได้จากพุทธพจน์ว่า

“ผู้ไค้เห็นปฏิจจสมุปบาท ผู้นั้น ย่อมเห็นธรรม ผู้ไค้เห็นธรรม ผู้นั้น ย่อมเห็นปฏิจจสมุปบาท”³

“ภิกษุทั้งหลาย แท้จริง อริยสาวกผู้ไค้เรียนรู้แล้ว ย่อมมีญาณหยั่งรู้ในเรื่องนี้ ไค้โดยไม่ต้องเชื่อผู้อื่นว่า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ฯลฯ

เมื่อไค้ อริยสาวกรู้ทั่วถึงความเกิดและความดับของโลกตามที่มีน้เป็นอย่างนี้ อริยสาวกนี้ เรียกว่าเป็นผู้ มีอิฐิฐสมบุรณ์ ก็ไค้ ผู้มีทศณะสมบุรณ์ ก็ไค้ ผู้ถึงสัทธิธรรมนี้ ก็ไค้ ว่าผู้ประกอบด้วยเสขญาณ ก็ไค้ ผู้ประกอบ ด้วยเสขวิชชา ก็ไค้ ผู้บรรลุดกระแฉธรรมแล้ว ก็ไค้ พระอริยะผู้มีปัญญาชาแรกกิเลส ก็ไค้ ผู้ยู่ชยิคประค่อมกะ ก็ไค้”⁴

¹ เป็นชื่อหนึ่งของหลักปฏิจจสมุปบาท แปลตามตัวอักษรว่า การประชุมปัจจยของสิ่งเหล่านี้ หรือ ภาวะที่มีอันนี้ ๆ เป็น ปัจจย; ในอิทธิธรรม นิยมเรียกว่า ปัจจยการ แปลว่า อาการที่เป็นปัจจย (mode of conditionality)

² ส.นิ. 16/61/30; ขอให้เทียบความหมายที่ใช้ในภาษาอังกฤษ; ทถตา = objectivity, อวิตถตา = necessity, อนัญญ- ตถตา = invariability, อิห้ปปัจจยตา = conditionality, ปฏิจจสมุปบาท = dependent origination

³ ม.ม. 12/346/359

⁴ ส.นิ. 16/184-187/94-96 เป็นต้น

“วิภังค์ทั้งหลาย ทดตา (ภาวะที่เป็นอย่างนั้น) อวิภังค์ตา (ภาวะที่ไม่คลาดเคลื่อนไปได้) อนัญญุตตา (ภาวะที่ไม่เป็นอย่างอื่น) คือหลักอทิปปัจจยตา ดังกล่าวไว้ เรียกสรุปกิจตามปกติ”² ๑ ๒

ตอน 3: ชีวิตเป็นไปอย่างไร

“ผู้ใดเห็นปฏิจตุสมุปบาท ผู้นั้น ย่อมเห็นธรรม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้น ย่อมเห็นปฏิจตุสมุปบาท”³

“ภิกษุทั้งหลาย แท้จริง อริยสาวกผู้ใดเรียนรู้แล้ว ย่อมมีปัญญาแลเห็นแจ้งในสิ่งที่ไม่ไปกลับมาอีกต่อไปว่า

เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ฯลฯ”

ปฏิจจสมุปบาท

ปฏิเสธสมุปบาท

การต่อสู้ทั้งหลายยากกัน ๗ จึงเกิดมี

1

¹ เป็นชื่อหนึ่งของหลักปัจจุสมุปบาท แปลตามตัวอักษรว่า การประชุมปัจจัยของสิ่งเหล่านี้ หรือ ภาวะที่มีอันนี้ ๆ เป็นปัจจัย; ในอภิธรรม นิยมเรียกว่า ปัจจุการ แปลว่า อาการที่เป็นปัจจัย (mode of conditionality)

Doctrine = principle, belief or a set of principles or beliefs
N count/uncount

“Ye Dhamma” D

This is the Buddha's basic doctrine.

The first couplet indicates the **causes of suffering** in the

*Ignorance gives rise to predisposition,
consciousness gives rise to mind and matter,
senses give rise to contact,
feeling gives rise to craving,*

Doctrine is a principle or belief or a set of principles or beliefs, which is thought by its supporters to be absolutely true and therefore the only one acceptable. ในที่นี้ คือ ตัวบท หรือ หลักธรรม

“Ye Dhamma” D

This is the Buddha's basic doctrine.

The first couplet indicates the **causes of suffering** in the

*Ignorance gives rise to predisposition,
consciousness gives rise to mind and matter,
senses give rise to contact,
feeling gives rise to craving,
craving gives rise to clinging,
clinging gives rise to becoming,
becoming gives rise to birth,
birth gives rise to old age and death,
old age and death give rise to sorrow, lamentation, pain, grief and despair.*

ศาถา เย ธมมา

แม้ว่าพระศาถา เย ธมมา จะมีเพียง ๔ บรรทัด แต่ได้ซ่อน "รหัสธรรม" ไว้อย่าง
ชาญฉลาด นั่นคือการกล่าวถึงอริยสัจ "แบบสมบูรณ์" ไว้ในรูปของ ปฏิจตมุปบาท ดังนี้

"Ye Dhamma" Decoded

This is the Buddha's basic doctrine.

The first couplet indicates the **causes of suffering** in the formula:

Ignorance gives rise to predisposition,
consciousness gives rise to mind and matter,
senses give rise to contact,
feeling gives rise to desire,
attachment gives rise to birth which in turn brings about all the ills that life is heir to

predisposition gives rise to consciousness,
mind and matter give rise to senses,
contact gives rise to feeling,
desire gives rise to attachment,

The second couplet indicates the **cessation of suffering**, following the above formula backwards:

the end of ignorance leads to the end of predisposition etc.

This rational approach to the problems of human experience, together with the Buddha's advanced ethical system, proved greatly attractive to the rapidly developing societies of Suvarnabhumi.

This is the Buddha's basic doctrine.

The first couplet indicates the **causes of suffering** in

*Ignorance gives rise to predisposition,
consciousness gives rise to mind and matter,
senses give rise to contact,
feeling gives rise to desire,
attachment gives rise to birth which in turn brings about*

The second couplet indicates the **cessation of suffering**
the ... and of predisposition etc

ที่มาของภาพ Siam Museum, BKK

ering in the formula:

*predisposition gives rise to consciousness,
mind and matter give rise to senses,
contact gives rise to feeling,
desire gives rise to attachment,*

brings about all the ills that life is heir to

n of suffering, following the above formula backwards:

predisposition etc.

Buddha's advanced

ได้ช้อนหลักพระธรรมปฏิจจสมุปปาทฝ่ายนิโรธวารไว้ มีความว่า

เพราะ

อวิชา ดับ สังขาร จึงดับ

วิญญาณ ดับ นามรูป จึงดับ

อายตนะ ดับ ผัสสะ จึงดับ

เวทนา ดับ ตัณหา จึงดับ

อุปาทาน ดับ ภพ จึงดับ

เพราะชาติ ดับแล้ว ความทุกข์ ก็ตั้งอยู่ไม่ได้

สังขาร ดับ วิญญาณ จึงดับ

นามรูป ดับ อายตนะ จึงดับ

ผัสสะ ดับ เวทนา จึงดับ

ตัณหา ดับ อุปาทาน จึงดับ

ภพ ดับ ชาติ จึงดับ

เรียนรู้ไปทำไม หากปฏิบัติไม่ได้

1) หลักทั่วไป

จากหนังสือ “พุทธธรรม”

ก. อิมสฺมี สติ อิทํ โหติ

เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี

อิมสฺสํ ปาตา อิทํ อปฺปชฺชติ

เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น

ข. อิมสฺมี อสฺติ อิทํ น โหติ

เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี

อิมสฺสํ นิโรธา อิทํ นิรุชฺฌติ¹

เพราะสิ่งนี้ดับไป สิ่งนี้ก็ดับ (ด้วย)

พิจารณาตามรูปพยัญชนะ หลักทั่วไปนี้ เข้ากับชื่อที่เรียกว่า อิทัปปัจจยตา²

2) หลักแจ้งหัวข้อ หรือ หลักประยุกต์

ก. อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารํ

เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี

สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ

เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี

วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ

เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี

นามรูปปจฺจยา สฬายตฺนํ

เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สฬายตนะจึงมี

สฬายตฺนปจฺจยา ผสฺสํ

เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี

ผสฺสปจฺจยา เวทฺตา

เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี

เวทฺทปจฺจยา ตณฺหา

เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี

ตณฺหาปจฺจยา อฺปาทานํ

เพราะตัณหาเป็นปัจจัย อูปาทานจึงมี

อุปาทานปัจจุยา ภโว

ภวปัจจุยา ชาติ

ชาติปัจจุยา ชรามรณ

เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี

เพราะภพเป็นปัจจัย ชาติจึงมี

เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรามรณะจึงมี

.....

โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปายาสา สมุททิต

ความโศก ความคร่ำครวญ ทุกข์ โทมนัส และความคับแค้นใจ จึงมีพร้อม

เอนเมตสฺส เกลวสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย โหติ

ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนี้ จึงมีได้ ด้วยประการฉะนี้

ข. อวิชชาเย เทวอเสสวिरากนิโรธา

สังขารนิโรโธ

สังขารนิโรธา วิญญานนิโรโธ

วิญญานนิโรธา นามรูปนิโรโธ

นามรูปนิโรธา สฬายตนนิโรโธ

เพราะอวิชชาสำรอกดับไปไม่เหลือ

สังขารจึงดับ

เพราะสังขารดับ วิญญานจึงดับ

เพราะวิญญานดับ นามรูปจึงดับ

เพราะนามรูปดับ สฬายตนะจึงดับ

ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนี้ จึงมิได้ ด้วยประการฉะนี้

ข. อวิชชา	เหตุ	อเสสวिरากนิโรธา	เพราะอวิชชาสารอกดับไปไม่เหลือ
สังขาร	นิโรธ		สังขารจึงดับ
สังขาร	นิโรธา	วิญญานนิโรธ	เพราะสังขารดับ วิญญานจึงดับ
วิญญาน	นิโรธา	นามรูปนิโรธ	เพราะวิญญานดับ นามรูปจึงดับ
นามรูป	นิโรธา	สพายตณนิโรธ	เพราะนามรูปดับ สพายตณะจึงดับ
สพายตณ	นิโรธา	ผัสสนิโรธ	เพราะสพายตณะดับ ผัสสะจึงดับ
ผัสส	นิโรธา	เวทนานิโรธ	เพราะผัสสะดับ เวทนาจึงดับ
เวทนา	นิโรธา	ตณฺหานิโรธ	เพราะเวทนาดับ ตัณหาจึงดับ
ตณฺหา	นิโรธา	อุปาทานนิโรธ	เพราะตัณหาดับ อุปาทานจึงดับ
อุปาทาน	นิโรธา	ภวนิโรธ	เพราะอุปาทานดับ ภพจึงดับ
ภพ	นิโรธา	ชาตินิโรธ	เพราะภพดับ ชาติจึงดับ
ชาติ	นิโรธา	ชรามรณ	เพราะชาติดับ ชรามรณะ (จึงดับ)

.....

โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปายาสา นิรุชฌนํติ

อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ

เพราะอุปาทานดับ ภพจึงดับ

ภวนิโรธา ชาคินิโรโธ

เพราะภพดับ ชาคิจึงดับ

ชาคินิโรธา ชรามรณ

เพราะชาติดับ ชรามรณะ (จึง)

.....

โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปปายาสา นิรุชฌนุติ

ความโศก ความคร่ำครวญ ทุกข์ โทมนัส ความคับแค้นใจ ก็ดับ

เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหติ^๑

ความดับแห่งกองทุกข์ทั้งมวลนี้ ย่อมมีด้วยประการฉะนี้

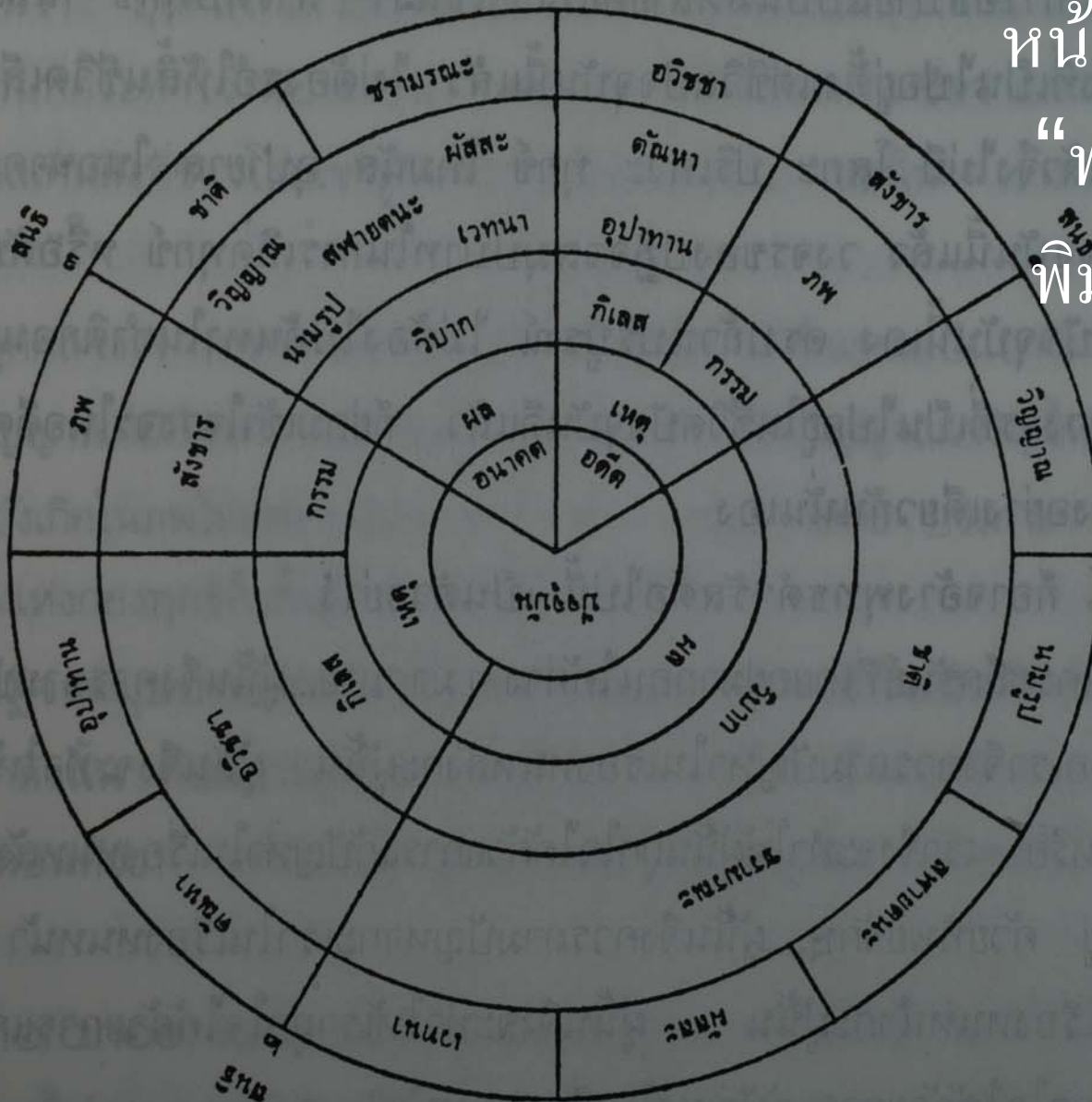
ขอให้สังเกตว่า คำสรุปปฏิจจสมุပ္บาทนี้ บ่งว่า เป็นกระบวนการเกิด
ตามเช่นนี้ เป็นคำสรุปส่วนมากของหลักปฏิจจสมุပ္บาทที่ปรากฏในที่ต่าง
ดขึ้นและสลายหรือดับไปของโลกก็มี โดยใช้คำบาลีว่า “อัย โข ภิกฺขเว

วงจร หรือ กลไก ของ ปฏิจจสมุปบาท ที่อุปมา ในลักษณะภาพ
เพื่อเทียบเคียง ให้เข้าใจง่ายขึ้น

หน้า ๑๐๗ จาก
 “พุทธธรรม”
 พิมพ์ครั้งที่ ๖

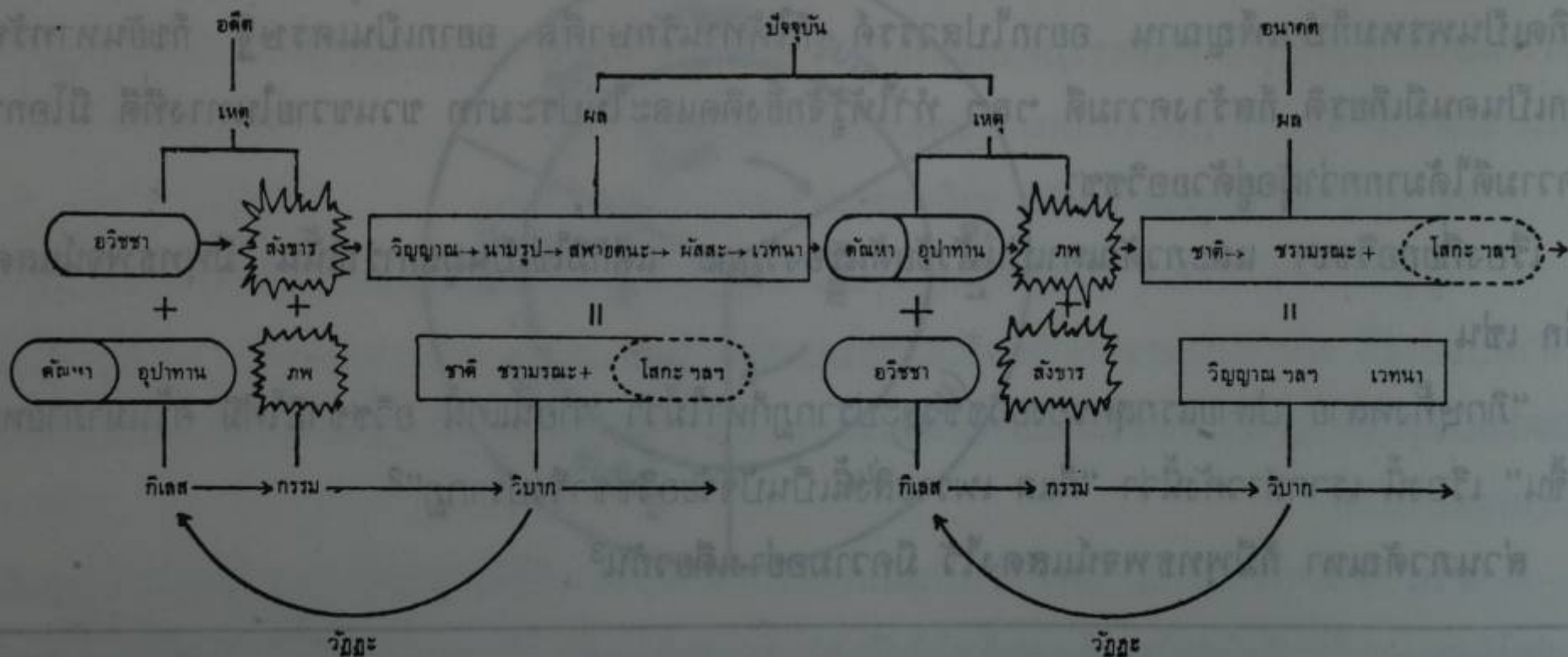
หรือ

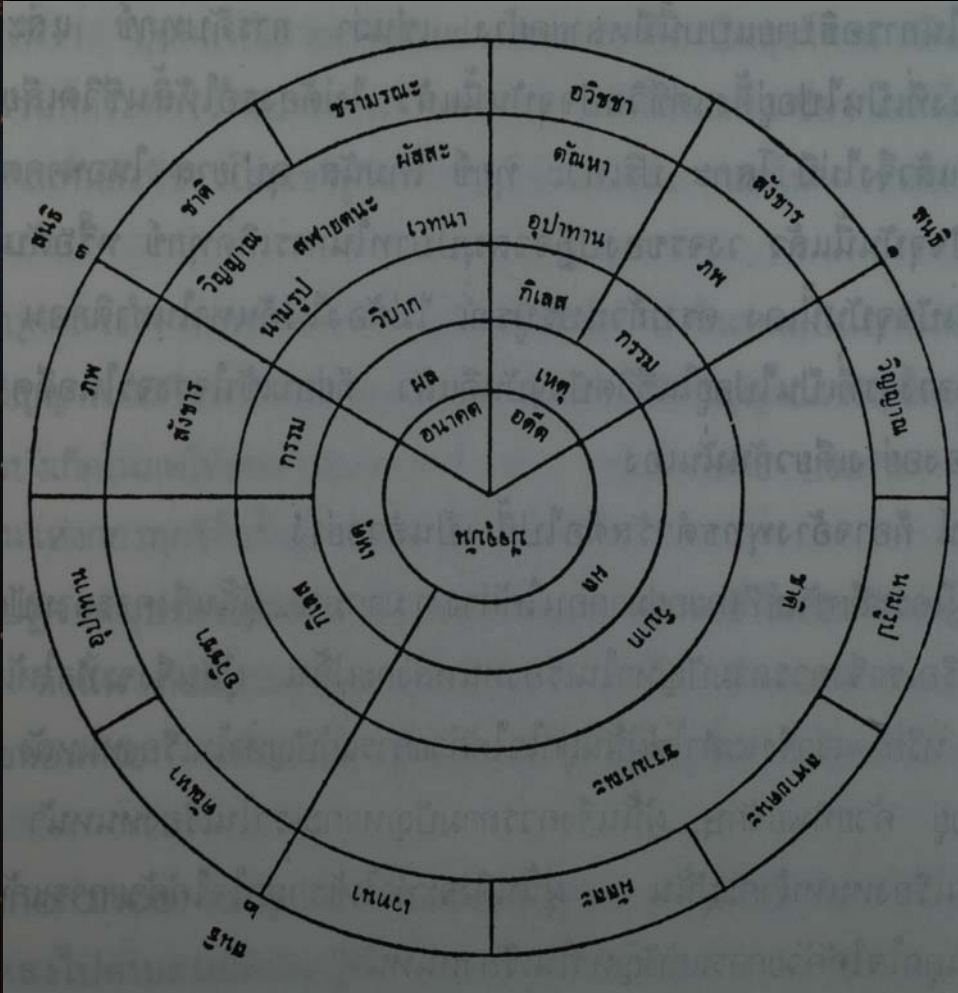
วงจร หรือ กลไก ของ ปฏิจจสมุปบาท

เรื่องปัจจัย 24 นนกกต รายละเอียดโดยพิสดารขององค์ประกอบแต่ละข้อ ๆ กัด เห็นว้างไม่จาเป
จะต้องนำมาแสดงไว้ในที่นี้ทั้งหมด ผู้สนใจพิเศษพึงศึกษาโดยเฉพาะจากคัมภีร์ฝ่ายอภิธรรม

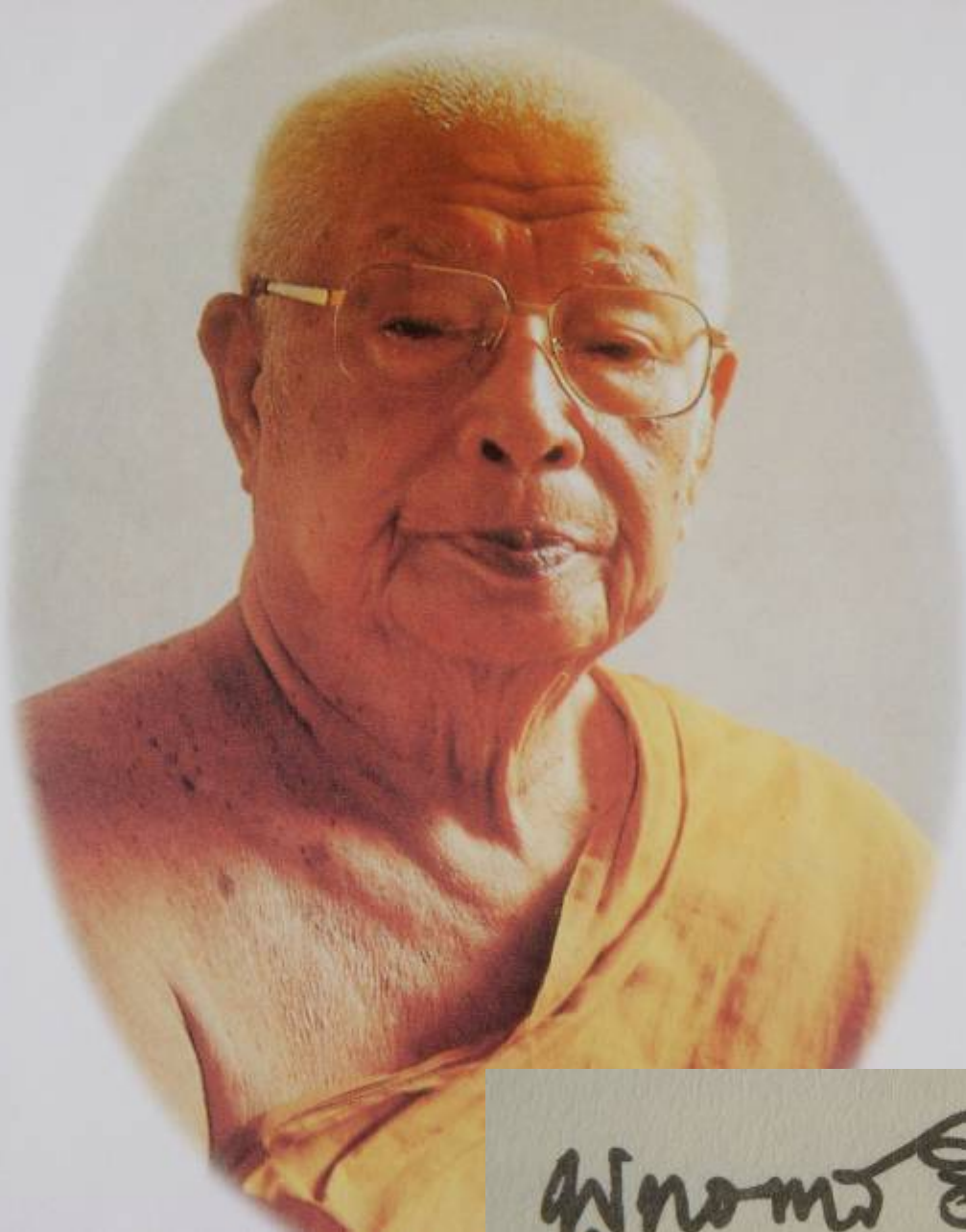
จากคำอธิบายข้างต้น อาจแสดงเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจได้ดังนี้ “พุทธธรรม”
พิมพ์ครั้งที่ ๖

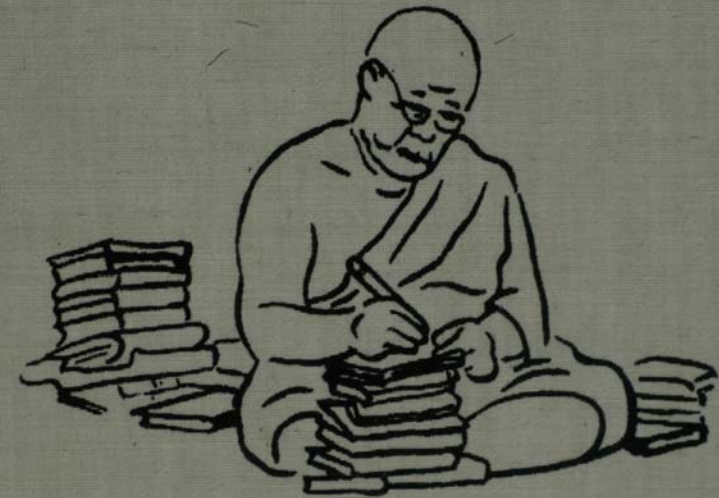
แผนภาพหนึ่งของ อากา หรือ กลไก ของ ปฏิจสมุปบาท

เทียบเคียง ภาพ และ วงจรแผนภาพ

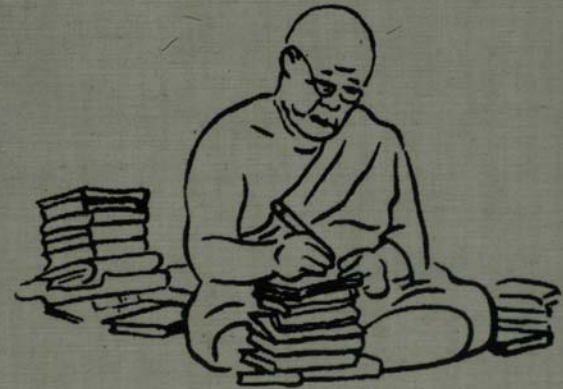

Wino Sankar

ကုဒ္ဒါ

ဝိမ္ဗကုဒ္ဒါ သီလံ ခုဒ္ဒါ ခုဒ္ဒါ
စောဓိဗ္ဗေတိ နန္ဒာ နန္ဒာ
ဓိဗ္ဗေတိ နန္ဒာ နန္ဒာ နန္ဒာ
ဓိဗ္ဗေတိ နန္ဒာ နန္ဒာ နန္ဒာ

ตัวอักษราน คือตัวอักษร ประพจน์ธรรม
พร้อมกันไป หลายคำ มีคำยิ่ง
ที่จะเปรียบ ก็เหมือนคน จิตตย
หัดเตี้ยลง วึ่ง เก็บหมก หลายพจนาน ๑

พุทธมณฑล

หนังสืออ้างอิงและหนังสือแนะนำ

หนังสืออ้างอิง กันคว่า

- ๑. *ปฏิจจสมุปบาท* ลำดับเรื่องในเล่ม ๑.ปฏิจจสมุปบาท คือ อะไร? จะดับทุกข์ได้โดยวิธีใด? ทำอย่างไร?
๒. อิทปปัจจยตา ในฐานะสิ่งสูงสุดแห่งพุทธศาสนา พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ISBN 974-7586-47-9
- ๒. *Paticcasamuppada: Practical Dependent Origination*; Buddhaddāsa Bhikkhu

หนังสืออ้างอิง กันคว่า

- ๓. “พุทธธรรม” กฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต
พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๘ ISBN 974-575-
013-1
- ๔. “คู่มือมนุษย์”; พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)
- ๕. “*Handbook for Mandkind*”; Buddhaddāsa
Bhikkhu, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ISBN 974-453-
833-3

๑๕๑ หน้า

๑๐๐ บาท

ปฏิจลสมปบาท

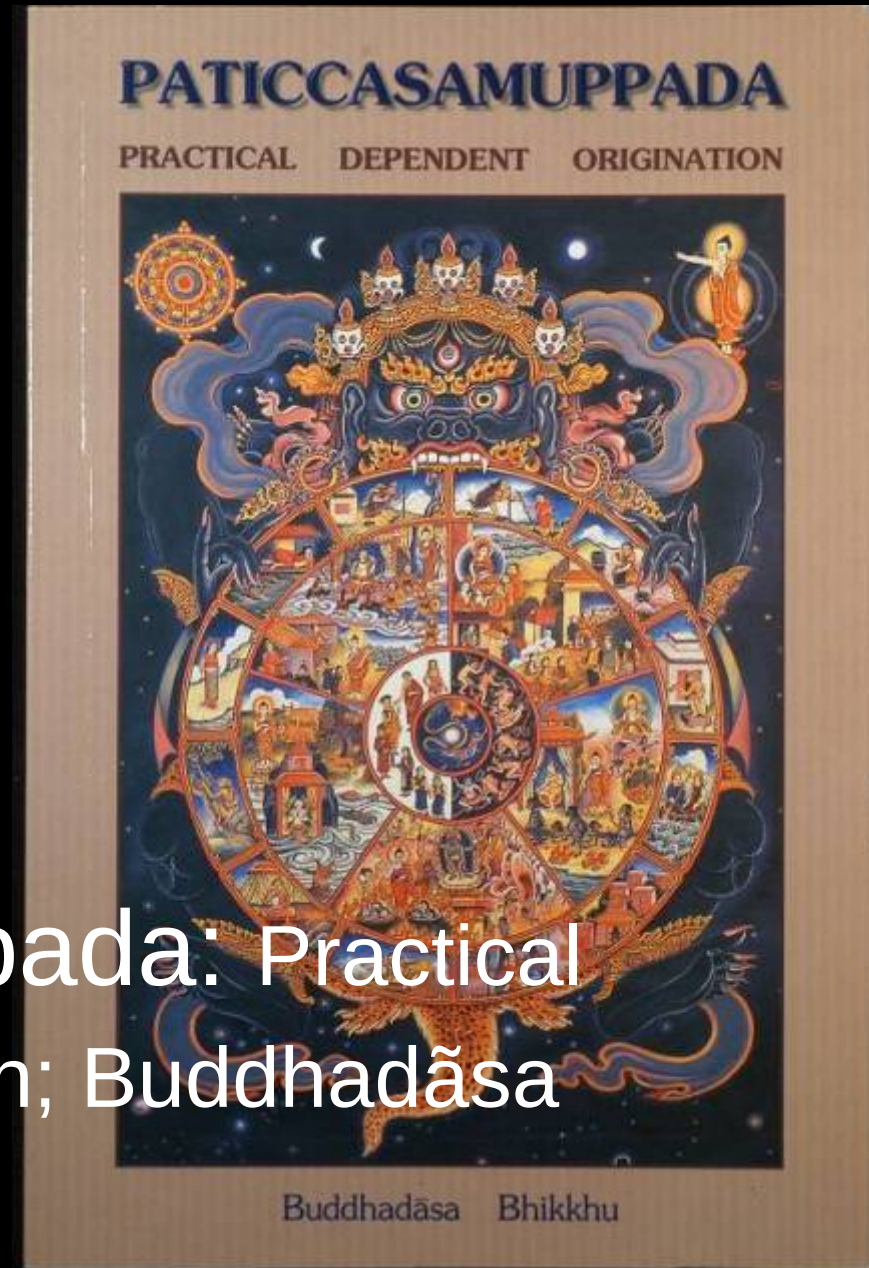
- ๑. ปฏิจลสมปบาท ลําคับเรื่ง ๑.ปฏิจลสมปบาท คือ อะไร? จะคํับทุกจ้ได้โดยวิธีใด? ทำอย่างไร?
- ๒. อิทัปปัจจยตา ในฐานะสิ่งสูงสุดแห่งพุทธศาสนา พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ISBN 974-7586-47-9

๘๐ บาท ๑๑๔ หน้า

- ภาควิชาภาษาอังกฤษ
- การปฏิบัติ การหลุดพ้น การกำเนิด

- ๒. Paticcasamuppada: Practical Dependent Origination; Buddhādāsa Bhikkhu

พุทธธรรม

พระธรรมปิฎก
(ร. อ. ปยุตฺโต)

มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑,๑๔๕ หน้า

๕๐๐ บาท

อ้างอิงเชิงวิชาการ

ที่อ่านไม่ยาก

อย่างที่เคยคิด

• ๓. “พุทธธรรม” กฏธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับ
ชีวิตพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๘
ISBN 974-575-013-1

พุทธธรรม

ฉบับปรับปรุงและขยายความ

มัชฌิมนิเทศนา/มัชฌิมาปฎิปปทา หรือ
กฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต

พระธรรมปิฎก
(ป. อ. ปยุตฺโต)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
พิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๘

หนังสือแนะนำ
๓๕ หน้า
เล่มน้อย แต่ลึกซึ้ง

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ๒๐ บาท

ความรู้ที่เรียงร้อยจากตัวอักษร ย่อมให้บางสิ่ง
ที่อาจเหนือกว่าที่เราเคยคิด เคยมี เคยเป็นและเคยทำ

หนังสือแนะนำ

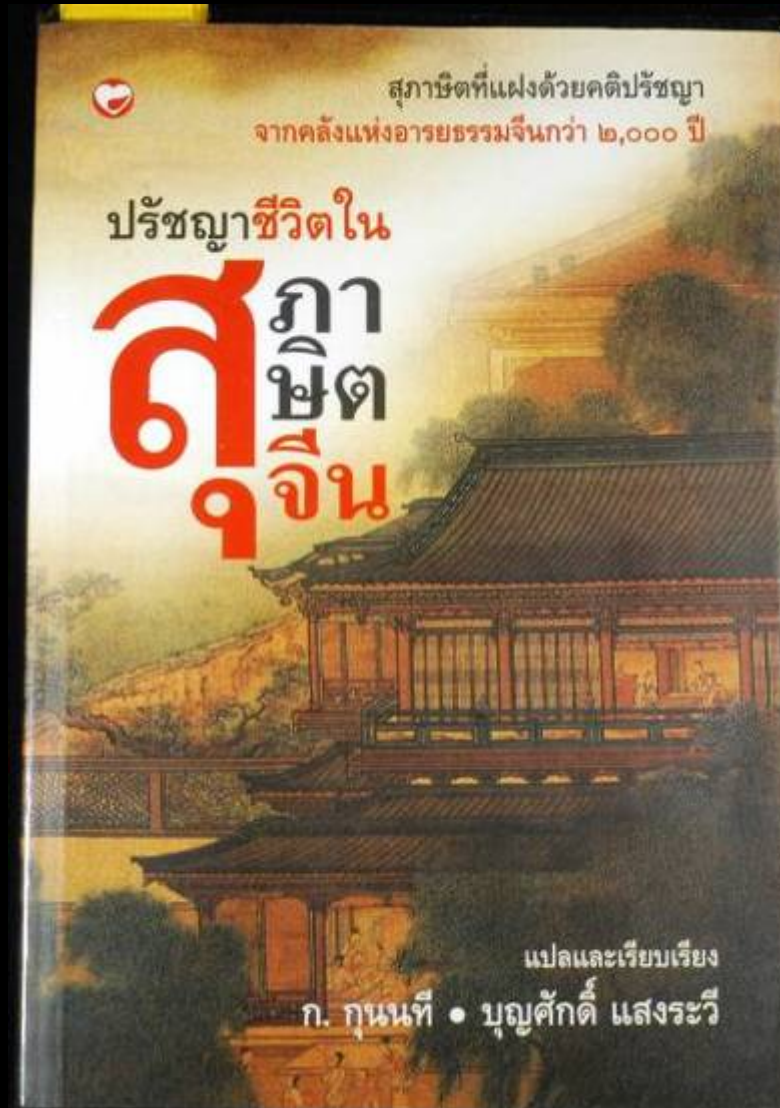
นิทานโบราณ เชิงคติ

แต่เนื้อหาทันสมัยยิ่ง พร้อมบทวิเคราะห์

มุมมองปรัชญา 328 หน้า

ISBN 978-974-409-913-6

๒๐๐ บาท

- หนังสือแนะนำ
- ISBN 978-974-7490-4
- สุริย์ มีผลกิจ รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล
- ๑๐๐ บาท ๒๒๓ หน้า
- ข้อมูลจาก พระไตรปิฎก ชุตมهامกุฎราชวิฑยาลัย

คุณธรรม จริยธรรม สามัคคีธรรม

ตามแนวทาง

พระพุทธศาสนา

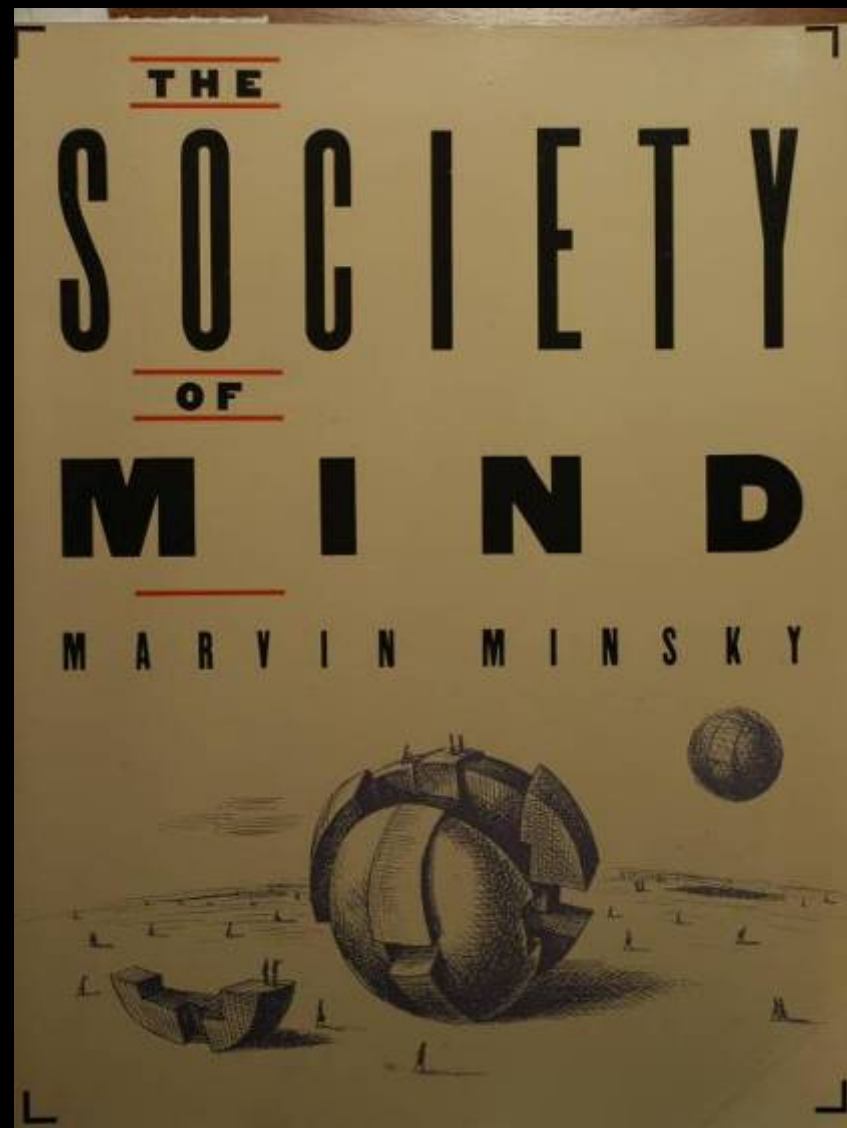
วารสาร

- หนังสือแนะนำ
- ๑๗๖ หน้า ๖๐ บาท
- คุณภาพและความงดงามของชีวิต
- จากนักคิด นักเขียน ที่เป็นมันสมองของประเทศ
- โดยมูลนิธิสถานแสงอรุณ

จิต และกลไก ที่น่าจับจ้อง

- หนังสือแนะนำ
- โดย Marwin Minsky
- ทรรศนะเชิงวิทยาศาสตร์
- และปรัชญา
- ประมาณ ๓๐๐ หน้า
- สนุกถึงเกินกว่า งานของ *Sigmund Floyd*

วิถีแห่งปราชญ์
(ฉบับสมบูรณ์)

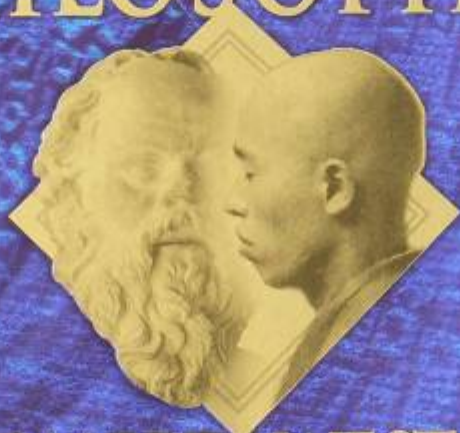

ปฏิบัติ จริยวัตร บทสัมภาษณ์เรื่องงาน และงานหนังสือของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)

วิถีแห่งปราชญ์ (ฉบับสมบูรณ์)

THE NO. 1 INTERNATIONAL BESTSELLER

THE MONK AND THE PHILOSOPHER

EAST MEETS WEST IN A
FATHER-SON DIALOGUE

JEAN-FRANÇOIS REVEL & MATTHIEU RICARD

TRANSLATED BY JOHN CANTI

Thorsons
An Imprint of HarperCollinsPublishers
77–85 Fulham Palace Road
Hammersmith, London W6 8JB

First published in France by
NiL éditions 1997, as *Le Moine et le Philosophe*.
Translated from the French by John Canti.
Published by Thorsons 1998
This edition 1999

3 5 7 9 10 8 6 4

CONTENTS

Introduction v

- 1 From scientific research to spiritual quest 1
- 2 Religion or philosophy? 19
- 3 The ghost in the black box 45
- 4 A science of the mind 71
- 5 Looking for reality: Buddhist metaphysics 101
- 6 Acting on the world and acting on oneself 127
- 7 Buddhism and the West 147
- 8 Religious and secular spirituality 163
- 9 Tracing violence to its sources 175
- 10 Wisdom, science and politics 185
- 11 The red flag on the Roof of the World 201
- 12 Buddhism: decline and renaissance 213
- 13 Faith, ritual and superstition 223
- 14 Buddhism and death 231
- 15 The supremacy of the individual 243
- 16 Buddhism and psychoanalysis 257
- 17 Cultural influences and spiritual tradition 265
- 18 Progress and novelty 269
- 19 The monk's questions to the philosopher 281

The philosopher's conclusion 301

The monk's conclusion 307

Thorsons
An Imprint of HarperCollins Publishers
77-85 Fulham Palace Road
Hammersmith, London W6 8JB

First published in France by
NiL éditions 1997, as *Le Moine et le Philosophe*.
Translated from the French by John Canti.
Published by Thorsons 1998
This edition 1999

3 5 7 9 10 8 6 4

© Jean-François Revel, Matthieu Ricard and NiL éditions, Paris 1998

Jean-François Revel and Matthieu Ricard assert
the moral right to be identified as the authors of this work

A catalogue record for this book
is available from the British Library

ISBN 0 7225 3650 X

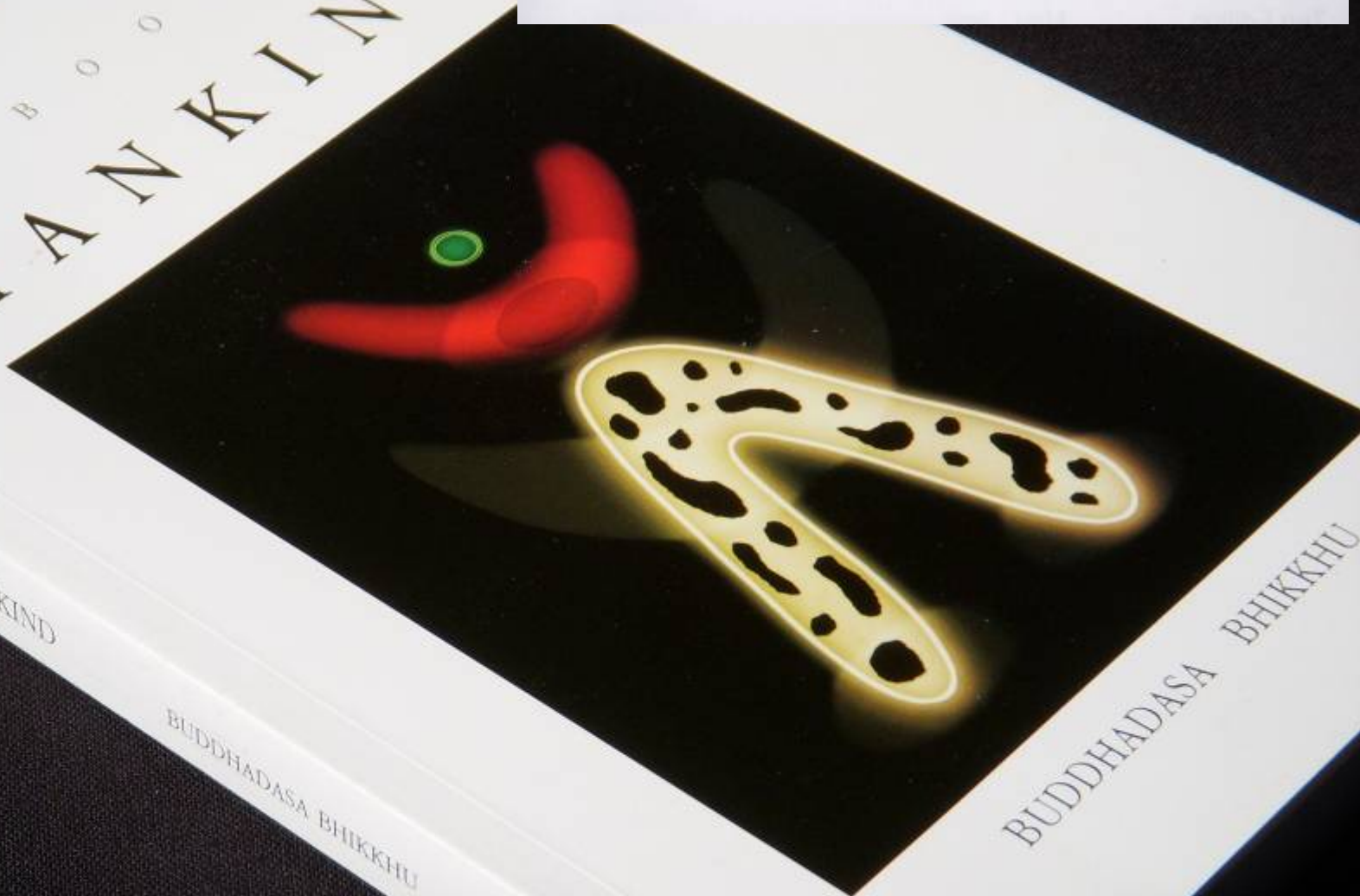
Printed and bound in Great Britain by
Creative Print and Design (Wales), Ebbw Vale

All rights reserved. No part of this publication may be
reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted,
in any form or by any means, electronic, mechanical,
photocopying, recording or otherwise, without the prior
permission of the publishers.

HANDBOOK FOR MANKIND

BUDDHADASA BHIKKHU

HANDBOOK FOR MANKIND

BUDDHADASA BHIKKHU

BUDDHADASA BHIKKHU

HANDBOOK FOR MANKIND

คู่มือมนุษย์ ภาคภาษาอังกฤษ

B U D D H A D A S A

B H I K K H U

HEART-WOOD FROM THE BO TREE

THE ESSENTIAL POINTS
OF THE BUDDHIST TEACHINGS

พจนานุกรมพุทธศาสตร์
ฉบับประมวลศัพท์

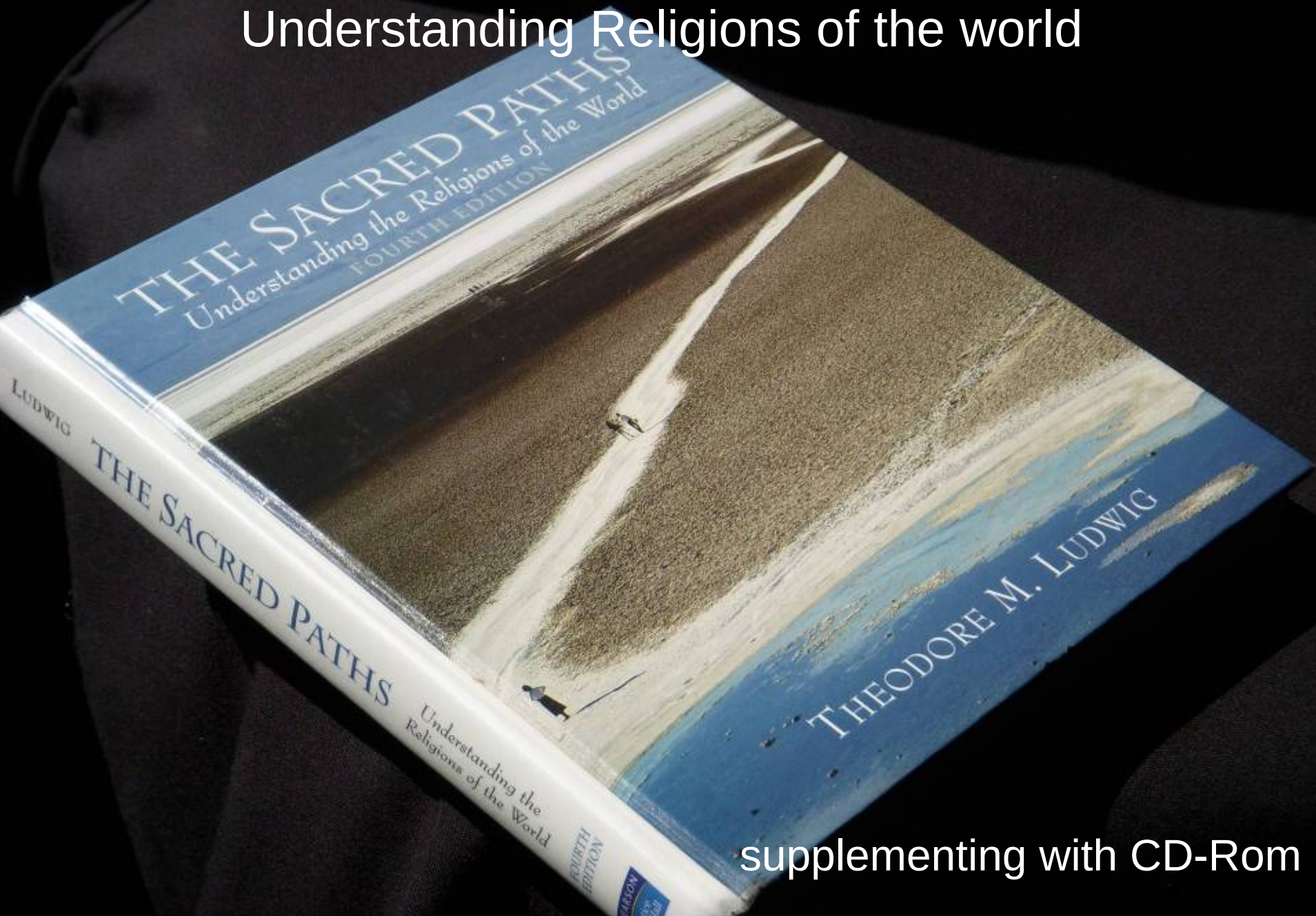
พจนานุกรมพุทธศาสตร์
ฉบับประมวลศัพท์

พระธรรมปิฎก
(ป.อ. ปยุตฺโต)

พระธรรมปิฎก
(ป.อ. ปยุตฺโต)

หากอ่านหนังสือธรรมะ น่าจะมีพจนานุกรมพุทธศาสตร์ไว้ใกล้มือ

Suggested reading:
Understanding Religions of the world

supplementing with CD-Rom

ប្រាជ្ញាសម្ព័ន្ធបរាជ្យាភិបាល

ปฏิจจสมุปบาทจากพระโอษฐ์

กองตำราคณะธรรมทาน

แปลและร้อยกรอง

อรรถประโยชน์ของบทา

แหล่งหนังสือพุทธศาสตร์ที่มีหลายหลากเกินคาด
ดูที่ “ธรรมสภา” ถนนบรมราชชนนี ขาออก

๑ กม. ก่อนถึงสี่แยก ศาลา พุทธมณฑลสาย ๔ กทม.

อิทัปปัจจยตา

คำบรรยายประจำวันเสาร์ ภาคมาฆบูชา

สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา

ประจำปี ๒๕๑๕

ของ

พุทธทาสภิกขุ

“Everyone has flame and fire
within themselves,
but most of them
rarely let the heat from fire
burn their bodies
or their minds.
Because they know
how to control them with wisdom.”

Vichet Chindavanig 2008

“Everyone has flame and
fire
within themselves,
but most of them
rarely let the heat from fire
burn their bodies
or their minds.
Because they know
how to control them with
wisdom.”

เราทุกคน มีเปลวแห่งพระเพลิง
ในตัวตนของเราทั้งสิ้น
ทว่าผู้คนส่วนใหญ่
ไม่ยอมให้เพลิงนั้นเผาผลาญเผาตน
และเผาผลาญจิต
ก็ด้วยเขาเหล่านั้นรู้
รู้ว่าจะคุมเพลิงนั้นด้วยปัญญา